

Partiolinja toi Ilonan Pihtiputaalle

Maamme 350 lukiosta lähes 40 prosentilla on jokin erityislinja. Erilaisia linjavaihtoehtoja näissä 136 lukiossa on jo lähes 200.

MEERI YLÄ-TUUHONEN KUVAT: PETTERI KIVIMÄKI

Kellot soivat välitunnin merkiksi. Pihtiputaan lukion aulaan tupsahtaa nuori nainen pitkässä villatakissa. Kaulassaan hänellä on partiouhivi.

- En ole kertaakaan katunut, että tulin tänne. Onhan tämä nyt kokemus, jota ei voi saada Helsingissä, sanoo Pihtiputaan lukion partiolinjaa käyvä helsinkiläinen **Ilona Tiainen**, 16.

Tiainen liittyi partioon 3,5 vuotta sitten lapsuudenystävänsä innoittamana. Partiolinjan hän löysi joulukuussa 2015. Tuusulas- ja järjestetyssä partiotapahtumassa oli jaossa linjan esitteitä.

- Olihan se tosi siisti ajatus, että joka päivä olisi partiota, ja pakkohan partiolinjalla on olla samanhenkisiä ihmisiä, eivätkä projektit ole vain kokemuksia, vaan niistä hyötyy opinnoissakin.

Tiaisen vanhemmat eivät purematta nieleet tyttären ideaa muutosta neljänsadan kilometrin päähän pohjoiseen Keski-Suomeen.

- Koulu maksaa kaksi kertaa kuussa matkalipun kotipaikkakunnalle. Se oli mun vanhemmille ratkaiseva peruste, Tiainen kertoo.

Pihtiputaan lukio tarjoaa tavallisen lukiokoulutuksen lisäksi viisi linjavaihtoehtoa. - Päällimmäisenä ei ole rakkauslajeihin, vaan rakkaus lukioon, sanoo rehtori Pentti Räsänen.

Helsinkiläinen Ilona Tiainen ei pidä lukion suorittamista Pihtiputaalla kalliina ratkaisuna. Lukio maksaa Pihtiputaalla vain asumiskulujen verran enemmän kuin Helsingissä. Toki, jos tahtoo matkustaa usein kotipaikkakunnalle, se nostaa kuluja. Rotkukelkkaa ohjaa partolijan vetäjä Taina Asikainen.

Elokuussa Tiainen sitten allekirjoitti vuokrasopimuksen lukion kansliassa. Hän asuu toisen opiskelijatyön kanssa Pihtiputaan kunnan omistamassa rivitalokaksiossa koulun kupeessa.

Erikoistuminen tuo opiskelijoita

Pihtiputaan lukiossa on viisi linjaa. Lukio erikoistui lentopalloon ja hiihtoon jo yli 20 vuotta sitten. Musiikkilinja alkoi vuonna 2001, ja heittolajit sekä partio tulivat mukaan syksyllä 2015.

- Ikäluokat pienenevät, mutta meillä opiskelijamäärä on ollut pienoisessa nousussa viimeiset vuodet juuri tämän erikoistumisen vuoksi, sanoo Pihtiputaan lukion rehtori **Pentti Räisänen**.

Lukiolaisia Pihtiputaalla on nyt 115. Heistä lähes puolet käy jotakin erityislinjaa ja vajaa kolmannes on ulkopaikkakuntalaisia. Esimerkiksi heittolinjalla opiskeleva **Ari Saastamoinen** on kotoisin 30 kilometrin päästä Keiteleeltä.

- Olin alun perin lähdössä Ouluun urheilulukioon, mutta Pihtipudas on niin paljon lähempänä, että pystyn näkemään omaa henkilökohtaista valmentajaani paremmin, Saastamoinen sanoo.

Opiskelijamäärän kasvusta huolimatta ei Pihtiputaan lukiokaan tule toimeen pelkillä valtionosuuksilla.

- Tavoitteena on nollatulos, mutta siihen me emme pääse. Nettokustannus kunnalle on sadantuhannen euron molemmin puolin, Räisänen sanoo.

Kunnanjohtaja **Ari Kinnusen** mukaan lukio nähdään Pihtiputaalla elinvoimatekijänä, johon noin 4 200 asukkaan kunta haluaa sijoittaa.

- Jos täällä ei olisi toisen asteen koulutusta ollenkaan, ei Pihtipudas siinä tapauksessa olisi paikkakuntana niin kiinnostava asukkaiden eikä yritysten silmissä.

Valinnanvaraa riittää

Peruskoulunsa päättävillä on mistä valita. Maamme 350 lukiosta 136:lla on tarjolla yhteenä lähes 200 erityislinjaa, käy ilmi Opetushallituksen tilastoista.

Erityislinjojen määrä on kasvanut tasaisesti viimeiset 24 vuotta, sanoo opetusneuvos **Heikki Blom** opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

- Valtioneuvoston tuntijakopäätös vuonna 1993 avasi valinnaisuuden vasta oikeasti, ja myös koulutuksen järjestäjät alkoivat käyttää sitä hyväkseen, Blom toteaa.

Siihen saakka tuntijaosta oli voinut poiketa vain, jos opetusministeriö oli myöntänyt lukiolle luvan erityiseen koulutustehtävään. Sellainen on runsaalla 70 erityislukiolla.

Muut kuin erityislukiot voivat painottaa opetuksessaan haluamiaan erityisalvoja tai aineita. Ne noudattavat kuitenkin valtakunnallista tuntijakoa.

Takavuosina erityislukioasema kiinnosti neljästä syystä, Blom sanoo. Se oli kilpailu-

Abiturientti Emilia Valkeejärvi pelaa lentopalloa tosissaan. - Yritän päästä niin korkealle kuin rahheet vain riittävät.

valtti, joka mahdollisti tavallista väljemmän tuntijaon, antoi mahdollisuuden poiketa opiskelijavalinnasta ja toi lisää rahaa.

- Nyt jäljellä on enää statuksen tuoma kilpailuvaltti sekä mahdollisuus muita väljemmän tuntijakoon, sillä opiskelijavalinnan säädökset ovat nykyään löysät eikä lisärahaa ole vuoden 2003 jälkeen enää myönnetty.

Koulutuksen järjestäjät ovat pitäneet tiukasti kiinni saamistaan erityisistä koulutustehtävistä. Toistaiseksi vain yksittäisiä steinerlukioita on lopetettu opiskelijapulan vuoksi, Blom sanoo.

Urheilu ja musiikki jyräävät

Lukioiden lähes kahdestasadasta erityislinjasta neljäsoset ovat liikuntapainotteisia. Jal-

kapallon ja jääkiekon ohella tarjolla on muun muassa tanssia, tennistä ja ratsastusta.

Pihtiputaan lukio lähti erikoistumisen tielle lentopallolinjalla vuonna 1995. Nyt sitä käy 17 nuorta. Syötöt kulkevat nätisti verkon yli, kun nuoret lämmittelyn jälkeen siirtyvät kentälle.

- Valmennus on toimivaa. Olen saanut kehittää omaa tekniikkaani, ja joukkueen tekeminen paranee myös koko ajan. Olen tykännyt, sanoo abiturientti **Emilia Valkeejärvi** Mänttä-Vilppulasta.

Urheilulinjojen jälkeen eniten tarjontaa on musiikin saralla. Musiikkilinja on kaikkiaan 29 lukiossa, jos mukaan lasketaan kolme musiikkiteatterilinjaa.

Valinnanvaraa on runsaasti myös kuvataiteessa, jossa erityislukiolla on pisimmät

” Lukio nähdään Pihtiputaalla elinvoimatekijänä.

perinteet. Vuonna 1967 aloitti toimintansa Savonlinnan Taidelukio, joka on Pohjoismaiden vanhin erityislukio. Vuodesta 1979 siellä on voinut erikoistua myös musiikkiin.

- Olemme Etelä-Savossa ainut lukio, jonka opiskelijamäärä on pysynyt viime vuodet samana noin 270:ssä. Itä-Suomi tarvitsee tällaisen koulutusyksikön, sanoo rehtori **Reima Härkönen**.

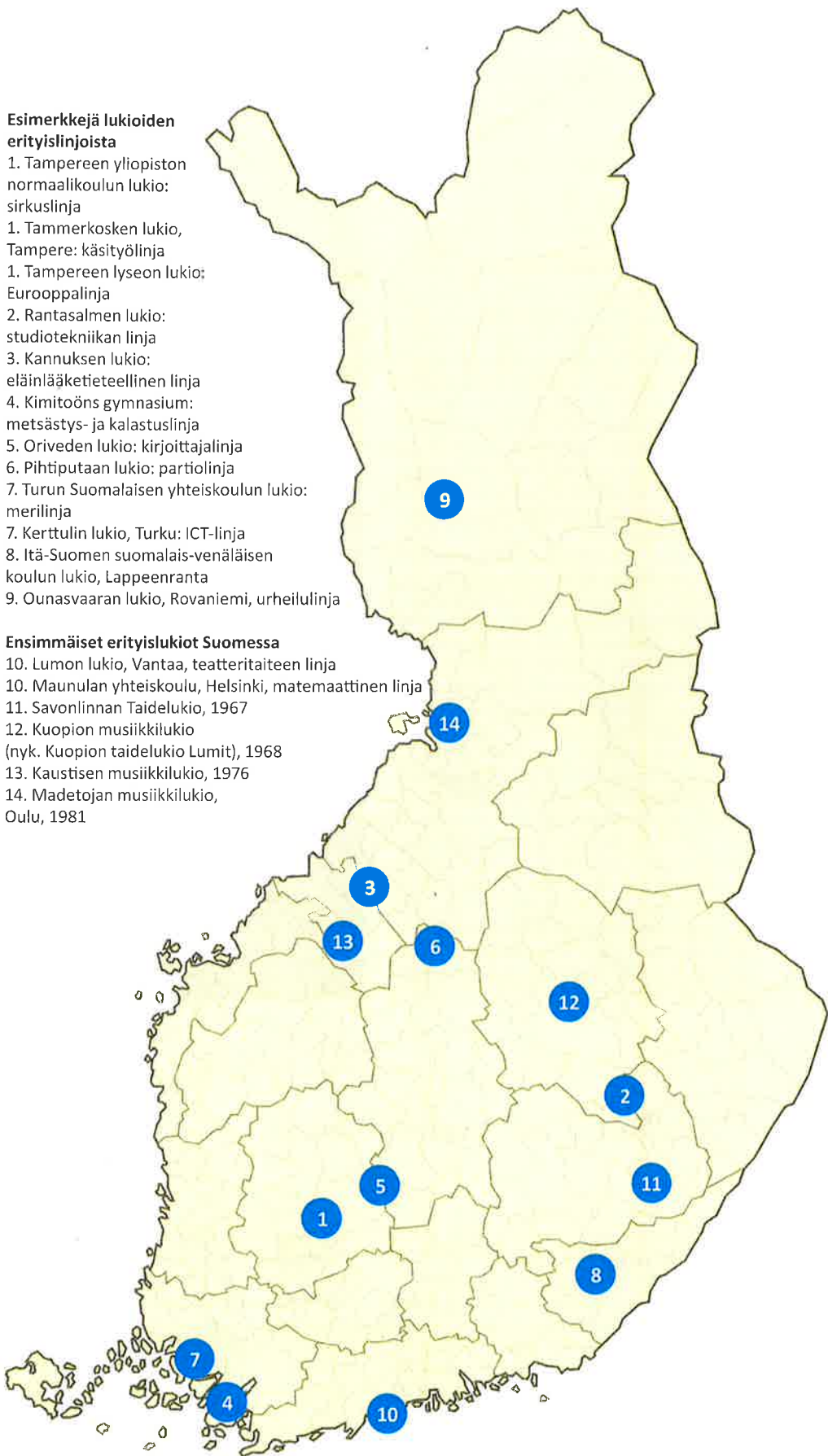
Monet lukioista painottavat myös luon-

Esimerkkejä lukioiden erityislinjoista

1. Tampereen yliopiston normaalikoulun lukio: sirkuslinja
1. Tammerkosken lukio, Tampere: käsityölinja
1. Tampereen lyseon lukio: Eurooppalinja
2. Rantasalmen lukio: studiotekniikan linja
3. Kannuksen lukio: eläinlääketieteellinen linja
4. Kimitoöns gymnasium: metsästys- ja kalastuslinja
5. Oriveden lukio: kirjoittajalinja
6. Pihtiputaan lukio: partiolinja
7. Turun Suomalaisen yhteiskoulun lukio: merilinja
7. Kerttulin lukio, Turku: ICT-linja
8. Itä-Suomen suomalais-venäläisen koulun lukio, Lappeenranta
9. Ounasvaaran lukio, Rovaniemi, urheilulinja

Ensimmäiset erityislukiot Suomessa

10. Lumon lukio, Vantaa, teatteritaiteen linja
10. Maunulan yhteiskoulu, Helsinki, matemaattinen linja
11. Savonlinnan Taidelukio, 1967
12. Kuopion musiikkilukio (nyk. Kuopion taidelukio Lumit), 1968
13. Kaustisen musiikkilukio, 1976
14. Madetojan musiikkilukio, Oulu, 1981

” Osalle lukioista on myönnetty erityinen koulutustehtävä, ja toisille ei.

nontiteitä ja kieliä. Lisäksi valittavana on useita steinerlukioita ja kansainväliseen ylioppilastutkintoon eli IB-tutkintoon johtavaa koulutusta.

Mielikuvitus rajana

Jos koulutuksen järjestäjä ei hae erityislukioasemaa, rajoittaa painotuksia vain mielikuvitus.

Esimerkiksi Joroisten lukiossa alkaa ensi syksynä Suomen ensimmäinen frisbeegolfinja.

Toiminnallisuus viehättää opiskelijoita. Sen on huomannut myös Pihtiputaan lukiossa työskentelevä ohjaaja **Taina Asikainen**. Hän vastaa partiolinjasta, joka käsittää 16 lukiokurssia. Käytännössä partiota on siis kuusi tuntia viikossa.

Tunneilla partiolinjan opiskelijat oppivat itsensä ja muiden johtamista, yrittäjyyttä, viestintää ja kansainvälisyyttä. Se tarkoittaa esimerkiksi partion ryhmänohjaajakoulutusta ja vastuuta Sibelius-lukion joulukonserтин käytännön järjestelyistä.

- Koulu on tosi rento verrattuna Helsingin kouluihin. Täällä on hyvä ilmapiiri ja ihmiset ovat hauskoja. He ottavat kaiken huumorilla, sanoo partiolinjaa käyvä Ilona Tiainen.

Vaikka Tiainen viihtyykin Pihtiputaalla, hän toivoisi koulupäiviensä lisää partiota.

- Partiota on tosi paljon vähemmän kuin olin uskonut. Toivoisin tunneille enemmän aktiviteetteja suoraan partio-ohjelmasta vähän kuin partiokokouksissa.

Tiaisen vapaa-ajasta partio nielaisee yhä ison osan. Hän toimii aktiivisesti sekä Kontutyöissä Helsingissä että Pihtiputaan Partiolaisissa. Lisäksi hän vetää 4H-kerhoa Pihtiputaalla. ♦

Entinen keihäänheittäjä, maailmanmestari **Kimmo Kinnunen** on tuttu näky Pihtiputaan lukiossa. Hän valmentaa heittolinjan opiskelijoita kolmesti viikossa.

Jyväskylän lukiot ahdingossa

JYVÄSKYLÄN lukiokoulutus on ollut suurten mullistusten kohteena. Vielä vuonna 2009 kaupungissa toimi seitsemän lukiota. Nyt opetus on keskittynyt kahteen 1 200 opiskelijan lukioon sekä aikuislukioon.

Jyväskylän lukiokoulutus siirtyi elokuussa 2010 Jyväskylän koulutuskuntayhtymälle. Sen omistaa 12 keskisuomalaista kuntaa.

- Jos toimitaan kuin ennenkin, ilman lukioverkon tiivistämistä tai muita uudistuksia, se johtaa opetuksen laadun heikkenemiseen, sanoo koulutuskuntayhtymän johtaja **Vesa Saarikoski**.

Koulutuskuntayhtymän tulot perustuvat valtionosuuksiin. Kun ne ovat viime vuosina merkittävästi laskeneet, on koulutuksen järjestäjä joutunut sopeuttamaan toimintaansa yli 10 miljoonalla eurolla. Toinen mokerma pitäisi vielä säästää, ja se on iso haaste, Saarikoski sanoo.

- Tähän asti lukiokoulutuksen rahoitus ei ole ollut ongelma, koska se on pystytty suuren koulutuksen järjestäjän kehikossa hoitamaan, mutta jatkosta on hyvä keskustella.

Jo kesällä uutisoitiin Jyväskylän lukioiden vetovoiman heikkenen. Syksyllä kou-

lutuskuntayhtymä aloitti yt-neuvottelut eikä irtisanomisiltakaan vältytty. Sadat lukiolaiset marssivat ulos vastalauseena säästöille.

- Ryhmässä on pahimmillaan yli 40 opiskelijaa. Myös kurssien määrä on pudonnut noin 700:lla vuodesta 2009, sanoo Jyväskylän lukiokoulutuksen luottamusmies, lukion lehtori **Juha Paananen**.

Nyt työryhmä selvittää lukiokoulutuksen resursseja verrattuna muihin suurin kaupunkiin.

Syksyllä 2015
Pihtiputaan lukiossa
alkoi sekä partio- että
heittolinja. Heittolinjalla
opiskelee muun muassa
kiekonheittäjä Ari
Saastamoinen.

Erityislukioiden tulevaisuus auki

Opetus- ja kulttuuriministeri **Sanni Grahn-Laasonen**, kok., asetti marraskuussa työryhmän selvittämään lukion erityisen koulutustehtävän myöntämisen ja rahoitusperusteita.

- Pyrimme löytämään uuden, nykyistä selkeämmän ja tasa-arvoisemman ratkaisun, kertoo Kuntaliiton erityisasiantuntija **Lieselotte Eskelinen**, joka on yksi työryhmän jäsenistä.

Uusien sääntöehdotusten on määrä valmistua tammi-kuun loppuun mennessä. Nykykäytäntö on Eskelisestä epäsystemaattinen.

- Osalle lukioista on myönnetty erityinen koulutustehtävä, ja toisille ei. Erityislukioista taas osa on saanut lisärahoitusta, ja osa ei.

Erityislukioiden rahoituksen tasoon ei onneksi olla puuttumassa, mutta tarkoituksena on kohdentaa sitä aikaisempaa oikeudenmukaisemmin, sanoo Pro Lukio -yhdistyksen puheenjohtaja **Kyösti Värrö**.

Tavoitteena on, että eduskunta päättäisi uusista kriteereistä keväällä.

Maamme runsaat 70 erityislukiota saivat syksyllä erityisen koulutustehtävän luvulleen vuoden jatkoajan, sillä ne umpeutuivat uuden tuntijakoasetuksen myötä.

- Suunnitelmissa on, että luvat menevät hakuun keväällä, mutta työ etenee sen verran hitaasti, että erityislukiot joutuvat todennäköisesti hakemaan luvulleen toistamiseen jatkoalkaa, Eskelinen sanoo.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää uudet luvat erityislukioille aikaisintaan syyskuksi 2018, Eskelinen arvioi.

Pelkosenniemen haaveissa alppilukio

ITÄ-LAPISSA sijaitsevassa Pelkosenniemen kunnassa ei ole ollut omaa lukiota yli kymmenen vuoteen. Lukio lakkautettiin vuonna 2005 opiskelijoiden vähyden vuoksi.

Marraskuun lopussa kunnassa virisi keskustelu alppilukion perustamisesta paikkakunnalla sijaitsevan Pyhätunturin yhteyteen. Aloituksen teki matkailuyrittäjä **Eero Fisk**.

- Idea on hyvä. Alppilukio mahdollistaisi

aktiivisen urheilijaporukan saamisen tänne. Se toisi myös matkailullista näkyvyyttä, pohtii Pelkosenniemen kunnanjohtaja **Pertti Severinkangas**.

Hän suhtautuu lukion perustamiseen silti varauksella, sillä omia opiskelijoita pienessä 950 asukkaan kunnassa on maksimissaan kymmenen vuodessa.

Realistisimpana vaihtoehtona Severinkangas pitää yhteistyötä naapurikuntien

Kemijärven, Sallan tai Savukosken kanssa.

- Pyhätunturilla voisi toimia lukion sivupiste tai siellä voisi järjestää yksittäisiä kursseja. Luokkatiloja voisi saada Metsähallituksesta tai Pyhätunturin kokouskeskuksesta.

Suomessa on useita alppilajeihin erikoistuneita lukioita, kuten Kuopion klassillinen lukio, Onasvaaran lukio Rovaniemellä ja Sotkamon lukio.